

Ulusal Güvenlik Stratejisi
ABD - İngiltere - Fransa - Rusya - Çin

Hasan Basri YALÇIN

İstanbul: SETA Kitapları, 2017, 344 sayfa, ISBN: 978-605-4023-96-7.

319

Güvenlik
Stratejileri

Yıl: 14

Sayı: 28

Güvenlik, uluslararası ilişkilerde aktörlerin en çok önem verdikleri meselelerden biridir. Devletler, uluslararası sistemde güvenliklerini sağlamak için belirli strateji ve hedefler üzerinden politikalar üretir. Güvenlik kavramından bahsettiğimizde aklımıza ilk olarak “askerî tehditlerden korunmak” gelse de, Soğuk Savaş’ın bitmesi ve küreselleşmenin etkisiyle sağlıktan iklim değişikliğine kadar her şey güvenlik kavramının içerisinde yer alabilmektedir. Ulusal güvenlik stratejileri, devletlerin tehdit algısına ve bu tehditlerle hangi yöntemler kullanılarak baş edilmesi gerektiği konusuna odaklanmaktadır.

Hasan Basri Yalçın’ın *Ulusal Güvenlik Stratejisi* kitabında; Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi’nin (BMGK) beş daimi üyesinin (ABD, İngiltere, Fransa, Rusya ve Çin) farklı zamanlarda yayınlanmış ikişer ulusal güvenlik belgesi incelenmektedir. Karşılaştırmalı bir yöntem kullanan yazar, belgelerde belirtilen hedeflerin teorik zeminini ve yöntemlerini analiz etmiştir. Böylece devletlerin ulusal güvenlik belgelerinin hangi teorik zemine evrildiğini açıklamıştır. Toplamda 10 ulusal güvenlik belgesini inceleyen yazar, devletlerin farklı tehdit algılarından bahsetmiş ve bu tehditlere karşı hangi stratejik yöntemlerle karşılık verileceğini incelemiştir. Yazarın, konuya ilişkin temel araştırma soruları şunlardır: Devletler farklı tehdit algılarına sahip olmalarına rağmen; neden benzer korkulara sahiptir? Devletlerin var olan tehditlere yönelik izleyeceği stratejiyi belirlemesinde önemli faktörler nelerdir? Her devletin bu tehditlerle baş edebilmek için farklı yöntemleri mi vardır? Yöntemlerde benzerlik varsa bu benzerliğin sebebi nedir? Yazarın, bu araştırma soruları çerçevesinde yazdığı kitabında konuya ilişkin hipotezleri ise şunlardır: Devletlerin tehdit algıları farklı gözükse de, devletler için esas tehdit ve bu tehditlerle baş edebilme yöntemleri benzerdir. Yani bu devletler, “uluslararası istikrarsızlığı” temel tehdit olarak görmekte ve bu tehdide karşı “saldırgan yöntemler” tercih

etmektedir. Diğer hipotezi; devletlerin davranışlarını esas etkileyen faktörün uluslararası sistemin kendisi olduğudur. Son olarak da, belgelerdeki teorik zihniyetin, stratejik hedef ve yöntemlere etkisinin az olmasından bahseden yazar, bu konuda bir tutarsızlık olduğunu düşünmektedir.

Ulusal güvenlik belgeleri incelenen beş devletin bayraklarının kitabın kapağında bulunması, kitap ve konu arasındaki bağlantının kurulabilmesi açısından doğru bir tercih olmuştur. Giriş ve Sonuç kısımları dâhil beş bölümden oluşan kitap; şekil açısından yazarın temel araştırma sorularını cevaplayacak kapsamda bölümlere ayrılmıştır. Öncelikle güvenlik, strateji, tehdit gibi kavram tartışmalarına değinen yazar; ardından bu devletlerin ulusal güvenlik strateji belgelerinde bu kavramsallaştırmaları nasıl yaptığını incelemiştir. Her ana bölüm için böyle bir düzen belirlenmesi, kitabın daha anlaşılır olmasını sağlamıştır. Kitapta dipnotun sayfa sonunda verilmesi, okuyucunun kitabı okurken dikkatinin dağılmaması açısından faydalı olmuştur. Yazım ve imla kurallarına dikkat edilen kitap, okuyucuya akıcı bir okuma imkânı sağlamıştır.

Kitabın giriş kısmında; öncelikle kitabın yazılma amacı, araştırma soruları ve hipotezler yer almaktadır. Ardından ulusal güvenlik belgelerinin yapısı hakkında ön bilgilendirme yapılmıştır. Kitabı okurken karşılaşılabileceğimiz eksiklikler için gerekli açıklamaları yapan yazar, buna ek olarak okuyucuyu kitabı nasıl okuması gerektiği konusunda hazırlamıştır. Kitabın giriş kısmı birinci bölüm olarak kabul edilmiştir.

“Güvenlik Kavramsallaştırması” başlıklı bölüm kitabın ikinci bölümünü oluşturmaktadır. Bu bölümde yazar, güvenliğin tanımının değişmesinde Soğuk Savaş’ın etkisinden bahsetmiş ve güvenliğin tanımlanmasındaki farklılıkları ele almıştır. Güvenliğin dar-geniş, somut-soyut tanımlamalarını açıklayan yazar, bu ulusal güvenlik belgelerini inceleyerek güvenliğin bu belgelerde nasıl tanımlandığını açıklamıştır. ABD’nin 2006 Ulusal Güvenlik Belgesi ve Çin’in hem 2011, hem de 2015 Ulusal Güvenlik Belgeleri, güvenliği askerî boyutuyla (dar ve somut) tanımlamıştır. Yazar, bunun sebebi olarak da ABD ve Çin’in daha fazla küresel etkinliğe sahip olduğunu göstermiştir. Rusya da küresel etkinliğe sahip bir devlettir, fakat devletin sınırları ve yapısı itibarıyla henüz iç politikada merkezî otoriteyi tam olarak sağlayamamıştır. Bu

sebeple güvenliği Fransa ve İngiltere gibi daha geniş ve soyut tanımlamıştır. İncelenen diğer bir konu da bu belgelerin hangi teorik okuma ile oluşturulduğudur. Yazar, belgelerin reelpolitik bir zemine evrildiğini savunmuştur. Devletlerin ilk belgelerinin daha liberal bir yapıda olmasına rağmen, ikinci belgelerinin reelpolitik bir zeminde yazıldığını belirtmiştir. Aynı zamanda, belgelerdeki tutarsızlıkları da ortaya çıkararak reelpolitik teorik okumaya sahip belgelerde stratejik hedef konusunda geniş ve soyut tanımlamalar yapılmasını eleştirmiştir.

Kitabın “Güvenlik Tehdidi” başlıklı üçüncü bölümünde yer alan temel savı; devletler ulusal güvenlik belgelerinde farklı tehditlerden bahsetmiş olsa da, aslında devletler için esas tehdit, uluslararası sistemde ortaya çıkabilecek istikrarsızlıktır. Her devletin uluslararası sistemdeki istikrarsızlığı farklı tehdit tanımlamasıyla ifade ettiğini belirten yazar; ABD merkezli bu sistemde neden diğer devletlerin istikrarsızlığı en büyük tehdit olarak gördüğünü tartışmıştır. Uluslararası sistemin yapısı dolayısıyla devletler “istikrarı” tercih etmek zorundadır. ABD haricindeki diğer devletler, sistemin yapısından memnun olmaları sebebiyle değil; sistemi kendi lehlerine çevirebilecek güce sahip olmadıkları için istikrarı tercih etmektedir. Devletlerin, uluslararası sistemi kendi lehine çevirebilmek için de kapasite inşasına ihtiyacı vardır. Sistemde meydana gelebilecek bir istikrarsızlık sonucunda kendi güçlerini maksimize edemeyeceklerini düşünen devletler, ABD merkezli sistemin istikrarını istemektedir.

Kitabın “Güvenlik Yöntemi” başlıklı dördüncü bölümü, belgelerin en detaylı incelendiği bölümdür. Yazar, bu bölümde devletlerin tehditlere karşı ulusal güvenlik belgelerinde nasıl yöntemler izlediğini analiz etmiştir. Ulusal güvenlik belgelerinde uluslararası sistemin istikrarı en önemli güvenlik meselesi görülmesine rağmen; tehditle başa çıkmak için devletler “saldırgan” yöntemleri tercih etmektedir. Öncelikle yazar, savunmacı ve saldırgan yöntemleri sınıflandırarak konuyu daha derinlemesine incelemiştir. Bir yöntemin temelinde “güç biriktirmek” olması durumunda söz konusu yöntemin saldırgan olduğunu savunan yazar, incelenen ulusal güvenlik belgelerinden devletlerin saldırgan yöntemleri tercih ettiğini göstermiştir. Reelpolitik bir zihniyetle yazılan ve sistemin istikrarsızlığını en büyük güvenlik tehdidi olarak algılayan bu devletlerin saldırgan yöntemleri tercih etmesindeki tutarsızlığı dile

getirmiştir. Yazar, farklı düşünce yapılarına sahip bu devletlerin, güvenlik yönteminde ortak bir fikirde olmasının sebebi olarak da uluslararası sistemdeki güç dağılımını göstermiştir.

Kitabın sonuç kısmında genel bir değerlendirmede bulunan yazar, çalışmasıyla hipotezlerinin doğruluğunu ispatlayarak kitabın temel savlarını özetlemiştir. Aynı zamanda sonuç kısmında, güvenlik stratejileri literatüründeki eksiklikleri belirlemiş ve akademisyen adaylarının bu alanda çalışabileceği konuları değerlendirmiştir.

Kitap, devletlerin ulusal güvenlik stratejilerini en çok etkileyen faktörün uluslararası sistemdeki güç dağılımı olduğunu ispatlamıştır. Tek bir devletin ulusal güvenlik belgelerini incelemek yerine, beş devletin belgelerini inceleyen yazar; ulusal güvenlik stratejilerinin reelpolitik bir yapıya evrildiğini belirtmiştir. Bu eğilim benzer şekilde güvenliğin geniş ve soyut tanımlamasında da kendini göstermektedir. Aynı zamanda, reelpolitik teoriden beslenen devletlerin saldırgan yöntemler kullanarak tehditlerle baş etmesi eleştirilmiştir.

Bu çalışma, öncelikle, ulusal güvenlik belgelerinin kamuoyu ile paylaşılmasının stratejik önemini göstermiştir. Özellikle Türkiye’de bu belgelerin kamuoyu ile paylaşılmaması konusundaki eksikliği ortaya çıkarmıştır. Ulusal güvenlik literatüründeki boşluğu gözlemleyen yazarın bu çalışması, devletlerin güvenlik stratejileri konusunda karar verme sürecinde sistemin bu kararları etkileyen en önemli faktör olduğunu ortaya çıkarmıştır. Bu açıdan Türk akademisinde bir ilk olmuştur. Kitapta bazı bölümlerde kendini tekrarlayan ifadeler bulunmaktadır. Her bölüm, kavram tanımlamasının ardından belgelerin özeline inilerek incelenmiştir. Bu düzeni sağlamak için bazı ifadelerin tekrarlanması olağandır. Bunun haricinde, kitap, ulusal güvenlik çalışan akademisyenler ve öğrenciler için başucu niteliğinde bir kitaptır. Literatürdeki eksikliği gidermek için bu tarz çalışmaların sayısının artması gerekmektedir.

Aslıhan ALKANAT
Yıldız Teknik Üniversitesi
Yüksek Lisans Öğrencisi
aslihanalkanat@gmail.com